

Club Excursionista JESÚS-MARIA Sant Gervasi

Excursió del dia 18 de Desembre de 2004

Sta. Maria de Martorelles-Font de la Merçé-Turó d'en Galceran-
Font de la Teula-Martorelles de Dalt
(Vallès Oriental)

Preparada per: Reinaldo Collado, Miquel Torné, Ignacio Flaqué, Pepi Puerto
Veure informació del Club en

<http://personal.telefonica.terra.es/web/cejmsg/>

Santa María de Martorelles o Martorelles de Dalt

El municipi de Martorelles de Dalt, de 4,49 km², s'estén pels vessants interiors de la Serralada Litoral, des del turó d'en Galceran (477 m), també dit d'en Mates (que és trifini d'Alella, Tiana i Martorelles de Dalt), a migdia, seguint vers el nord per una línia propera a la carena (pel Pi d'En Casals, 465 m, el turó de Figueres o de Figuerals i fins al turó que hi ha sobre el coll de la Font d'En Gurri), d'altres accidents orogràfics d'aquesta serralada dins el terme de Martorelles de Dalt són el turó de Castellruf (459 m), el turó de Rifà (165 m), que fa de límit occidental amb Sant Fost de Campsentelles i amb Martorelles de Baix, i el coll d'011eta, límit nord-occidental amb aquest darrer municipi i amb el de Montornès del Vallès. Al nord-est, el límit termenal amb Vallromanes passa pel collet de Can Gurri. Hi ha dins el terme la capçalera de la riera de les Canals, afluent del Besòs, riera que es forma pel torrent de Can Gurri, que solca el sot dels Arbres, i per la riera de la Font, que neix sota el turó d'en Galceran. De territori accidentat (les terres més baixes són vora el termenal amb Martorelles de Baix), el bosc que el cobreix és de pi blanc i d'alzinar als punts més elevats. El poble de Martorelles de Dalt es comunica per carretera amb Martorelles de Baix; travessen el terme diversos camins de muntanya.

Antigament el terme de la parròquia de Martorelles arribava fins al Besòs, dins el qual terme parroquial es formaren els nous nuclis de poblament de Martorelles de Baix i Martorelles del Mig, o simplement el Mig. Aquell nucli, Martorelles de Baix, més ben situat, esdevingué més important i al segle passat obtingué la capitalitat del municipi. El 1927, però, se li segregà Martorelles de Dalt que, des d'aleshores, forma municipi independent.

L'economia del municipi és basada en part en l'agricultura (que només ocupa, però, el 29% de la població activa) i, amb més importància, en el treball en la indústria dels municipis veïns (un 70% de la població activa). Els conreus majoritaris són la vinya, que es conrea als vessants granítics propers al cap del municipi, les hortalisses i els arbres fruiters. Els darrers anys el poble ha esdevingut centre d'estiuieg.

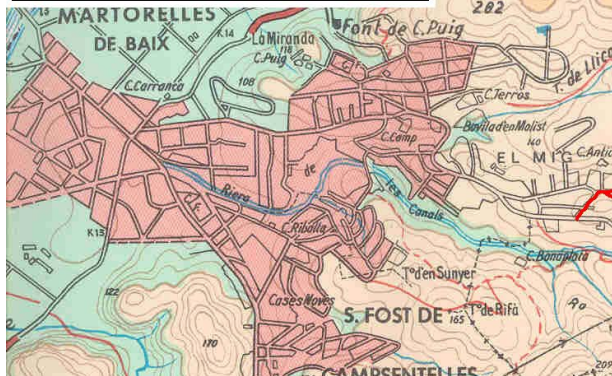
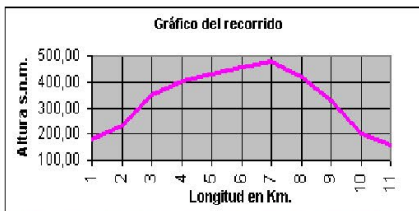
L'església parroquial de Santa Maria de Martorelles és documentada ja com a parròquia el 1005; era situada dintre el terme del castell de Castellruf. El topònim de Martorelles superiores és documentat des del 992 (data en què també s'esmenta la vila de Martorelles subterior), mentre que el castro vocitato Radolph i el seu terme és citat el 1060 als Libri antiquitatis de la catedral de Barcelona. La capellania de

la parròquia era unida a la prepositura del capítol de la seu, el qual gaudia del dret de patronat. Castellruf, d'altra banda, sembla haver estat un castell de poca entitat, puix que ha deixat poc rastre documental (és esmentat també el 1141 quan Berenguer Bernat de Cabanyes el deixà a la seva filla Adelaida, a través del marit de la qual passà a llur fill Pere de Rocaverà, el 1175. Encara el 1225 s'esmenta el castrí Radulfr, quan sembla que la senyoria la detenia Bernat de Santvicenç, però posteriorment s'esborra dels documents la seva menció). Probablement, a l'alta edat mitjana s'aprofità el lloc on hi havia hagut emplaçat un antic poblat d'època ibèrica (del qual devien restar alguns murs dempeus) per a bastir-hi una força que protegís la població de l'entorn i de la vila propera de Manorelles, però la seva importància devia restar circumscrita als anys més difícils del repoblament posterior a la dominació sarraïna. Si a la primeria de segle encara hi havia vestigis constructius dalt el turó de Castellruf (que en les guerres carlines foren aprofitades pel capítol Isidre Dunyó com a amagatall), actualment la vegetació en cobreix tot el cim. Martorelles era de jurisdicció reial.

El poble de Martorelles de Dalt, a 181 m d'altitud, es formà entorn de l'antiga església parroquial de Santa Maria, en l'estreta vall de la riera de la Font (a la capçalera de la qual hi ha la font del Ferro i, aigua avall d'aquesta, la font del Ca i la font de la Mineta). L'església parroquial de Santa Maria de Martorelles, documentada ja com a parròquia el 1005, fou consagrada el 1105 pel bisbe Berenguer de Barcelona i el 1161 el bisbe Guillem la donà, amb els seus alous, béns i la sagrera, a la canònica de la seu de Barcelona. L'edifici actual és format per un absis semicircular, que capça una nau en la qual s'obren tres capelles laterals per banda. Al costat de septentrió, entre l'absis i les capelles de la nau, s'aixeca un campanar de planta quadrada. L'absis i el campanar foren reforçats en època moderna amb un gros talús. Les filades inferiors d'aquest absis són d'aparell romànic, però ja al nivell de les finestres i també en la volta, la seva irregularitat indica una reforma posterior. L'absis s'obre per un arc de mig punt, mentre que la nau, la coberta de la qual s'havia de reparar el 1383, té dos arcs apuntats. Les capelles laterals són dels segles XV i XVI. Del tresor d'orfebreria destruït l'any 1936, va poder ésser salvada la creu parroquial (segle XVI), un portapau del segle XVII i altres objectes diversos.

De les masies antigues del terme es destaca Can Gurri, a la capçalera del torrent d'aquest nom (que forma, aigua avall del sot dels Arbres, la riera de les Canals), prop de la font d'en Gurri i del collet de Can Gurri, on es descobrí un megalit funerari d'interès per a la cronologia d'aquest tipus de monuments, el dolmen del Collet de Can Gurri, que contenia un punyal de bronze. Dalt el turó de Castellruf, on hi hagué el castell medieval d'aquest nom, hi ha vestigis d'un antic poblat ibèric.

Vora Can Sunyer hi ha les ruïnes de l'antiga capella de Sant Martí, documentada des del 1005 (era del bisbe de Barcelona), que fou restaurada el segle XVIII (era anomenada Sant Martinet i sembla que fou enderrocada el 1920).

Km a Origen	Km Parcial	Horario	Altura s.n.m.	Itinerario
0		10	180	Santa María de Martorelles
1,10	1,10	10,22	180,00	(Frente a casa de Ignacio) Cruce Can Girona (seguir recto)
2,14	1,04	10,45	214,00	Cruce a Font de la Mercè (pista a derecha)
2,26	0,12	10,50	231,00	Font de la Mercè (siguiente cruce coger el del centro subiendo por la cadena)
3,50	1,24	11,25	349,00	Cruce Can Gurri (a derecha fuente) (ida y vuelta)
3,65	0,15	11,30	349,00	Fuente Can Gurri (volver al cruce y seguir subiendo por la pista)
4,10	0,45	11,45	404,00	Cruce torre eléctrica Enher (seg. a derecha)
5,38	1,28	12,10	432,00	Cruce de pistas (seguir a izquierda)
6,13	0,75	12,25	457,00	Cruce de pistas (seguir a izquierda según indicador "Turó de Galcerán")
6,40	0,27	12,35	478,00	Turó de Galcerán (torre de vigilancia)
		0,00		Juegos, amigo invisible, fulares y comida
6,40		15,30	478,00	Volvemos por el mismo camino hasta el segundo cruce que indica Castellruf y F. Mercè
7,30	0,90	15,45	419,00	Cruce de pistas a la izquierda
7,48	0,18	15,50	412,00	Cruce de pistas: seguir a izquierda y a poco cogemos el sendero por la izquierda
7,88	0,40	16,00		Font de la Teula (ida y vuelta)
8,34	0,46	16,15	327,00	Font del Ferro (ida y vuelta)
8,60	0,26	16,25		Final sendero (seguir bajando por la pista)
8,80	0,20	16,30	200,00	Font Suñera
9,94	1,14	17,00		Santa María de Martorelles
11,00	1,06	17,20	150,00	Final frente casa de Ignacio y Pepi

CEJMC 18 diciembre 2004

